

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5-20, za pol leta K 2-60, za četrt leta K 1-30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave in stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Kaj je z mirom?

Ententa je dolgo odlašala z odgovorom na mirovno ponudbo. Po več tedenskih pogajanjih je izročila noto, v kateri se opravičuje sama in očita osrednjim državam še enkrat vse, kar ji služi že od vsega početka vojne kot agitacijsko sredstvo, za nadaljevanje vojne. Nota je jako obsežna. Zato objavljamo tukaj samo vsebino, ki jo sporoča korespondenčni urad po „Agence Havas.“ To poročilo pravi:

„Odgovor zaveznikov na noto sovražnih sil (namreč osrednjih držav. Op. ured.) glede predloga na začetek mirovnih pogajanj, je bil izročen danes zvečer poslaniku Združenih držav po ministrskem predsedniku Briandu v imenu zveznih vlad belgijske, francoske, angleške, italijanske, japonske, črnogorske, portugalske, rumunske, ruske in srbske. Združene na obrambo svobode narodov in zveste prevzetim obveznostim, da nobena posamezno ne odloži orožja, so sklenile odgovoriti skupno na tako imenovane mirovne predloge, ki so jim bile izročene od sovražnih vlad s posredovanjem Združenih držav.

Pred vsakim odgovorom so si štele zavezne države v dolžnost, da ugovarjajo najbistvenejšima trditvama note sovražnih držav, ki hočeta zvaliti odgovornost za vojno na zaveznike in naznanjata zmago centralnih držav. Zavezniki ne morejo dopustiti to dvojno neresnično trditev, ki zamore vsak poskus pogajanj obsoditi na brezplodnost. Zavezniški narodi prenašajo 30 mesecev vojno, za katere preprečenje so storili vse. Dokazali so z dejanji svojo zavzetost za mir. Ta zavzetost je zdaj ravno tako trdna, kakor leta 1914. Ker je Nemčija prekršila svoje obveznosti, se ne da na njeno besedo zasnovati prelomljeni mir. Sproženje, ne obsegajoče pogojev za otvoritev posvetovanj ni nikaka mirovna pogodba. Ta dozdevni predlog, ki nima nikake določene vsebine, niti natančnosti, ki ga je spravila cesarska vlada v javnost, je bolj vojni namenjen kakor mirovna ponudba. Sloni na sistematičnem nepriznanju značaja borbe v preteklosti, v sedanjosti in v prihodnosti.

Za preteklost je nemška nota prezrla dejstva, date in številke, ki dokazujejo, da sta Nemčija in Avstro-Ogrska hoteli povzročiti in uresničiti vojno. V Haagu je nemški zastopnik odklonil vsak predlog na razoroženje; v juliju 1914 je Avstro-Ogrska, podavši Srbiji brezprimeren ultimatum, tej napovedala vojno, vzlic takoj dobljenemu zadoščenju. Centralni državi sta odklonili vse poskuse, ki jih je napravila ententa, da bi se dosegla mirna rešitev krajnjega prepira. Konferenčna ponudba Angleške, francoski predlog o mednarodnem odseku, prošnja ruskega carja do nemškega cesarja za razsodišče, ententa, do katere je prišlo na predvečer konflikta med Rusijo in Avstrijo, — na vse te napore ni dala Nemčija nobenega odgovora, vse je pustila, da so ostali brez posledic. Belgijo je napadla država, katera je sama jamčila za njeno nevtralnost in ki je ni bilo strah izjaviti, da so pogodbe „papirnate cunje“ in da „sila ne pozna postave“.

Za sedanjost se naslanja ponudba Nemčije na izključno evropski „vojni zemljevid“, ki pa izraža le zunanjo in mimoidočo navidezno položaja, ne pa resnične sile nasprotnikov. Mir, ustvarjen pod takimi predpogoji, bi bil na korist edinele napadalca, ki so mislili, da morajo doseči svoj cilj v dveh mesecih, a vidijo zdaj, po dveh letih, da ga ne bodo nikoli dosegli.

Za prihodnost zahtevajo po vojni napovedi Nemčije povzročena opustošenja, številne atentate, ki so jih storili Nemčija in njeni zavezniki proti vojskujočim se in proti nevtralnimi državam poravnava, popravo in jamstvo (angleški: sanctions, reparations, guaranties).

Nemčija se lokavo umika enemu in drugemu. V resnici ni po centralnih državah sporočeno naznanilo nič drugega, kakor dobro preračunjen poskus, vplivati na razvoj vojne in končno vsiliti nemški mir. Namen ji je, napraviti zmedo v javnem mnenju zavezniških dežel; to mnenje pa je vzlic vsem žrtvam že odgovorilo z občudovanja vredno odločnostjo in postavilo praznoto sovražnih izjav v luč. Utrditi hoče javno

mnenje Nemčije in njenih zaveznic, težko preizkušeno po izgubah, zlomljeno po gospodarski sili in podrti vsled skrajnih naporov, ki se zahtevajo od dotičnih narodov. Poskuša premotiti in ustrašiti javno mnenje nevtralnih dežel, ki so si že davno napravile sodbo o prvotni odgovornosti, ki so na jasnem o sedanjosti odgovornosti in ki vidijo prejasno, da bi pospeševala načrte Nemčije, opustivši obrambo človeških pravic. Končno se poskuša opravičiti že v naprej pred očmi sveta. Nova hudodelstva podmorskih čolnov, odpeljanje delavcev in nasilno novačenje državljanov proti svoji lastni deželi ter kršenje nevtralnosti.

V polnem spoznanju težke ure pa tudi vsega kar ta ura zahteva, odklanjajo aliirane vlade, ki so med seboj ozko zvezane in se nahajajo v popolnem soglasju s svojimi narodi, da bi se pečale s predlogom, ki ni iskren in ki je brez pomena. One zatrjujejo še enkrat, da ni mogoč mir, dokler nimajo garancije, da bodo kršena prava in svobosčine zopet vzpostavljene (angl. reparation), da bo načelo narodnosti in svobodne eksistence malih držav priznано, dokler niso sigurne, da se bodo uredile stvari tako, da bodo definitivno odstranjeni vzroki, ki so že dolgo ogrožali narode in dokler ne bodo podane edino prave garancije za varstvo sveta.

Konečno smatrajo aliirane vlade za potrebno navesti sledeča razmišljanja, ki naj povdarijo poseben položaj, v katerem se nahaja Belgija po dveipolletni vojni. Na temelju pogodb, ki so bile podpisane od 5 velesil, med njimi tudi od Nemčije, je bila Belgija pred vojno deležna posebnega prava, vsled katerega je bilo njeno ozemlje nedotakljivo in je bila Belgija v slučaju evropskega konflikta postavljena pod varstvo teh držav — zaščitnic. Navzlic temu je Nemčija prezirajoč te pogodbe naperila svoj prvi napad proti Belgiji. Zato smatra belgijska vlada za potrebno natančno razločiti, zakaj Belgija nikdar ni prenehala se udeleževati boja za pravico in pravičnost na strani entente. Belgija je vedno natančno izpolnjevala dolžnosti, ki jih je ji nalagala nevtralnost.

LISTEK.

Zver Zlo.

Stara kitajska bajka.

Nekoč, ko je sijalo solnce še svetlejšo, ko so dehtele rože slajše in so bile barve sveta pestrejšo kakor v naših dneh in so šetali še bogovi po zemlji, takrat torej je bilo nekje na svetu srečno kraljestvo, kjer niso poznali bede. V tem kraljestvu je bilo zlata in žlahtnih kamenov v izobilju, polja so rodila stoteren sad in mesta so bila naseljena tako gosto kakor mravljišča. Toliko let je preteklo brez vojne, da so prepregle bohotne rastline vse obrambne zidove mest in živa sila njihovih korenin je razganjala ogromne čeri. Po vsej deželi je zvenela neprestano godba. Samo spanje je prekinjalo vrsto veselih praznikov in spečih niso preganjali niti v sanjah žalostni prikazi. Kajti boleznin in pomanjkanja niso poznali v tej deželi. Vsakdo je doživel svojih sto let in zaspal končno brez bolečin, kakor da leže po zabavi k počitku, po opoju radosti k mirnemu spanju.

Nekega dne skliče kralj one dežele vse svoje svetovalce in ministre in najvišje mandarine in jim reče:

„Čujte! V starih zapiskih, ki sem jih našel v našem svetišču, sem čital tole: „Pred davnimi časi je prišlo Zlo v deželo.“ Ali je kdo med vami, ki mi lahko razodene, kakšno bitje je Zlo? Kako izgleda?“

„O, kralj“, so odgovarjali svetovalci, ministri in mandarine, „nikdar nismo videli tega bitja in še ne slutimo, kakšno je.“

Tedaj zapove kralj enemu svojih ministrov, naj prehodi vsa sosedna kraljestva in poizveduje za Zlom. In če je na prodaj, naj je kupi za vsako ceno, makari da je plača z delom dežele.

Eden izmed bogov vidi in posluša te stvari; izpremeni se hitro v človeka in gre na največji semenj sosednega kraljestva, vodeč s seboj na železni verigi Zlo. Zlo je bilo po podobi kakor velikanski merjasec.

Minister pride na semenj in zagleda na steber privezano žival.

„Kakšna žival je to?“ vpraša izpremenjenega boga.

„Ta žival je Zlo“, odgovori bog.

„Ali je na prodaj?“

„Da.“

„Koliko velja?“

„En milijon cekinov.“

„Kaj žre?“

„Igle.“

Minister odšteje za žival en milijon cekinov. Zver pa je bila lačna. Minister razpošlje takoj sle na vse semnje, po vseh prodajalnah, k vsem krojačem in k vsem tkalcem in še k vsem poglavarjem vseh pokrajin svoje dežele z naročilom, da nakupijo igle.

Veliko breme vzraste s tem državi in velik nemir se naseli povsod, ker ni dovelj igel; da jih dobe zadosti, pritiskajo na ljudstvo. Ljudi, ki nimajo igel, pretepajo s palicami. Mandarine, ki jim je dano povelje, da izvrše ukaz kraljevega ministra, postopajo z največjo strogostjo. Krojači in vsi drugi rokodelci, ki potrebujejo pri delu igle, zaidejo kmalu v velike stiske; ljudje pa, ki izdelujejo igle, ne napravijo kljub najhujšemu naporu dovelj igel, da uteše glad zveri, čeprav umre mnogo od njih od prenapenjanja sil. Igle postajajo dražje kakor biseri in diamanti. Bogatini iz-

Posegla je po orožju, da brani svojo neodvisnost in svojo nevtralnost, ki ju je kršila Nemčija, in da ostane zvesta svojim mednarodnim obveznostim. Dne 4. avgusta (1914) je državni kancler v nemškem državnem zboru priznal, da je bil napad na Belgijo krivica, storjena mednarodnemu pravu in se je v imenu Nemčije zavezal, da jo zopet popravi. V dveh in pol letih se je ta krivica kruto poostila vsled vojnih ukrepov in vsled okupacije, ki izčrpa sredstva dežele, uničuje njeno industrijo, ruši njena mesta in vasi in ki kopiči masakre, usmrtitve in zapiranja. V trenutku, ko govori Nemčija svetu o miru in človečnosti, goni na tisoče belgijskih državljanov iz dežele in jih spravlja v sužnost. Belgija je pred vojno stremela le za tem, da živi v dobrih odnosih z vsemi svojimi sosedmi. Njen kralj in njen narod imajo le en cilj: Obnovev miru in pravice, toda oni hočejo mir, ki bi zagotovil njihovi deželi upravičene vzpostavitev (angl. reparations), garancije in varstva za bodočnost.

(Kor. ur. pripominja, da bo mogoče definitivno presoditi to noto še le takrat, kadar bo znano nje oficijelno besedilo.)

Sporazum je oddal svojo noto skupno. V njej se izraža tako, kakor bi hotel za vsako ceno nadaljevati vojno. Vprašanje pa je, kakšen odmev bo napravila ta nota v državah sporazuma, zakaj mirovne stranke, zlasti socialisti so zastavili vse sile, ki se pa nedvomno še povečajo, da pridejo vojujoče države čimprej do mirovnih pogajanj. Odklonitev mirovne ponudbe je po volji sedaj zapovedujočim elementom, nikakor pa ne more biti vsč miroljubnim državljanom in onim slojem, ki zaradi vojne silno trpe. Za takim korakom, kakršen je odklonitev mirovnih pogajanj, morajo nastati v državah sporazuma v najkrajšem času velike in morda odločilne spremembe v vladah.

Osrednjim državam pa spričo tega dejstva ne preostaja drugega kakor vztrajati v obrambi.

Značilna so tudi ameriška poročila o mirovni akciji, in pa izjava bulgarskega ministrskega predsednika Radoslavova.

Po ameriških vesteh so pripravljene osrednje države sporočiti Wilsonu natančneje mirovne pogoje zaupno, in zaupno naj bi jih sporočil tudi Wilson sporazumu. Te informacije izvirajo baje od nemškega poslanca v Ameriki. Radoslavov pa je povedal v bulgarskem sobranju, da ima dokaze za to, da so mirovni predlogi osrednjih držav taki, da bi jih sprejel tudi sporazum.

Če stoje stvari tako, potem ima nota sporazuma le namen opravičiti sporazum pred javnostjo, nikakor pa ne more pomeniti zaključek mirovne akcije, ki so jo uvedle s svojo ponudbo osrednje države.

mečejo vse svoje premoženje, da nabavijo hrano za zver, čigar žrela enako peklenškemu žrelu ni mogoče napolniti.

V mnogih pokrajinah dežele se upre tedaj ljudstvo, obupano vsled stradanja in strogosti poglavarjev; ljudstvo se zbira in gre v boj proti svojim zatiralcem, boj uničuje tisoče in tisoče ljudi. Kri teče v rekah. A še vedno se ne posreči ministru, da pripelje zver do kraljeve palače, ker nima dovolj igel, da jo nasiti.

Zato piše minister kralju takole: „Posrečilo se mi je, da sem našel in kupil Zlo. A ta zver je že požrla vse bogastvo dežele in ne upam si pripeljati nestvora v palačo. Zato prosim, naj mi dovoli milost vašega veličanstva, da uničim to strašno pošast. Vaše veličanstvo pa naj pomisli na izrek onega indijskega modrijana, ki pravi: Tudi kralju, ki noče poslušati nobenega sveta, mora svetovati zvesti minister“.

Tedaj zapove kralj, že vznemirjen po poročilih o lakoti in vstaji, da usmrte zver Zlo.

Sedaj pripeljejo zver Zlo na samotni prostor izven mesta in je priklenejo trdno z železnimi verigami. Minister zapove mesarjem,

V tem prepričanju sprejemamo resolutni odgovor sporazuma ter pričakujemo, da bo človeštvo, ne zverina, storilo svojo dolžnost, preden bo ententa lahkomišlno vrgla mirovno ponudbo v koš.

Svetovna vojna.

Bog Mars se še ni premislil. Ne razsaja več s tako ljutostjo s kakršno je razsajal v poletnih mesecih. A strast njegova se še ni podela. Vreme in mraz precej vplivata nanj. Boji so se pa vendar vršili na vseh bojiščih tudi ob novem letu.

Na soški fronti so vsak dan topovski boji in posamezne praske med četami. Od zadnje ofenzive, ko je skušal Cadorna zavzeti Kras in prodreti v Vipavsko dolino, so Italijani izredno mirni. Poročila pravijo, da novi ofenzivi ne bo več poveljeval Cadorna. Na tirolskem bojišču tudi ni bilo posebnih dogodkov.

Z ruskega bojišča poročajo, da so izvršili Rusi južno od Rige nekaj napadov, a niso uspeli. V Galiciji pa ni bilo večjih bojev. Pač pa so avstrijske čete pričele ofenzivo v Karpatih. Jožefova armada je odbijala ruske napade ves čas, južno ob Sedmograški meji je pa pričel general Gerock z napadi ter ima namen priti Rusom in Rumuncem, ki se vojskujejo v severni Valahiji za hrbet, tako, da se bodo morali umakniti od Braile eventualno od Galaca proti severu. Z južne in izhodne strani pa pritiskajo Falkenhajnovi in Mackensenove čete, ki so že prispele do mostišča, ki brani Brailo. Zadnja zmaga Falkenhajnovi armade v Valahiji je velikega pomena, ker se morejo Rumuni in Rusi vsaj nekoliko braniti šele za reko Seretom. Bitka ob Seretu, če pride do nje bo najvažnejega pomena.

Pri zadnji Falkenhajnovi zmagi pri Rimnicul-Saratu je bilo ujetih okrog 10.000 mož.

Na macedonskem bojišču so običajni boji pred Bitoljem in ob kolenu Črne. V posameznih krajih se vrše boji po 2000 metrov visokih gorah.

Grčija se je popolnoma uklonila ententi. Zahtevala je ententa razoroženje čet, kar jih ni treba za obrambo. Topove, vojaštvo, streljivo morajo poslati v južno Grčijo, zaprte in kaznovane Venizeliste oprostiti in pomilostiti ter dati jim zadoščenje. Druga poročila pa zopet trde, da Grčija ne bo popolnoma ugodila tem gorostasnim zahtevam. S turških bojišč ni važnejih poročil.

Francosko bojišče je pozorišče manjših bojev, zlasti topovskih. Bojišče je zlasti ob Somi blatno in močvirno. Pri Verdunu so dosegli Nemci zopet nekaj uspehov. Na tem bojišču se pa opaža velika utrujenost.

da usmrte zver. Ali koža zveri je neprodirna, ne sekira, ne meč je ne ranijo. Nato dobe vojaki povelje, da jo ustrelje. Ali pšice strelcev otope tudi tedaj, ko merijo pošasti v oči, ki so bile svetle in trde kakor diamanti. Ob brezuspešnem trudu, da prebodejo zver, so zlomili neštivilno mečev in sulic.

Tedaj zapove minister, da napravijo velikansko grmado. Pošast priklenejo v grmado in neprestano nanašajo olja in drv v plamen. Ogenj razširja končno tako vročino, da ne vztraja nihče v okrožju desetih milj. Ali zver Zlo ne zgori. Zlo postane najprej rdeče kakor žrjavica, potem sijajno belo in bleščeče kakor luna. Verige se stope kakor vosek; zver zbeži, plameneč zmaj, med ljudstvo. Na tisoče ljudi pogine; udara v vasi in jih uničuje in vsled hitrega teka se razbeli še bolj. Končno pridrvi v glavno mesto, teka semintje po ulicah in cestah, spleza na strehe, tako da zgori celo kralj v svoji palači.

Tako je bila država popolnoma opustošena in izpremenjena v neplodno puščavo, domovje golazni, kač in vragov.

Ententa grozi z novo veliko ofenzivo spomladi, kakor je grozila že dvakrat. Grožnja je pa menda le problematična, in če tudi ni, veliko odločilneja ne bo mogla biti kakor so bile vse dosedanje velike ofenzive.

Domači pregled.

Žepni koledar za leto 1917 je pošel. Če bi jih posamezne organizacije mogle vsaj nekaj odstopiti, jih uprava rada sprejme, da postrežemo posamezne naročnike, ki se še vedno oglašajo. Obenem prosimo nujno za obračune čimprej, da opravimo tudi mi svoje dolžnosti, ter izrekamo ob tej priliki vsem organizacijam za prijazno zaupanje in trud najiskrenejšo zahvalo. — Uprava koledarjev.

Iz Idrije. Večkrat smo že poudarjali da so razmere za življenski obstoj prebivalstva Idrije vedno bolj kritične. Imamo vrsto aprovizacij, ki po svojih močeh in vednosti skrbijo za preživljanje ljudi, toda kljub temu imamo vedno večje pomanjkanje. Pretežna večina družin nima ne svečave, ne mleka, ne krompirja in ne drugih reči. Dokler se je smelo iz okolice v mesto kaj prinesiti, je že še šlo. Sedaj je pa tudi to prepovedano. Če zasledi straža ženico iz mesta ali pa kmetico, da nese kilo blaga, se ji to odvzame in se mora za čin zagovarjati. Iz Primorskega je prihajalo veliko blaga v Idrijo. Istotako iz Poljanske doline in Škofje Loke, kakor jajca, maslo, krompir in drugo sočivje. Sedaj je vse to pri kraju. Industrialno prebivalstvo mesta dobiva samo to, kar pride po železnici. Pa tudi to ne sme ostati, samo v Idriji. Cele vozove odvažajo posamezni trgovci iz Idrije na Primorsko napolnjene z blagom, ki ga jim prodajo nekateri trgovci v Idriji za višje cene neglede na to, da v Idriji ljudje stradajo. V to svrhu se naprošajo merodajne oblasti, da v te razmere pogledajo ter jim napravijo konec, zakaj če je dovoz v Idrijo s kinetov prepovedan, naj bo tudi izvoz na kmete enako prepovedan. Ali pa še bolje bi obojestransko seveda bilo, če bi se zopet dovolilo skupno trgovanje Idrije z okolico in obratno z žilili, ki niso pod zaporo.

V Idriji sta ponesrečila rudarja Blaž Skok in Pavel Treven. Prižgati sta morala 16 strelcev, a preden sta to dovršila, je strel počil in ranil oba na glavi ter po hrbtu in nogah. Trevna je ranilo tudi na roki, Skoku pa je odtrgalo uho. Prepeljali so ju v bolnico v Ljubljano.

Zahvala. Podpisani se tem potom kar najiskrenejše zahvaljujemo cenjenemu društvu "Splošna mladinska zveza v Idriji," ki je svojemu zvestemu članu, našemu sinu Josipu, preskrbelo tako veličasten pogreb. V Idriji, dne 20. decembra 1916. — Josip Požnel, oče in rodovina.

Novice z Jesenic. Konkurnza masa za pokojnim Pongracem je končana. Pri tej zapuščinski obravnavi so dognali primanjkljaj v bratovski skladnici in je baje precej velik. Govore tudi, da bo moral bivši ravnatelj Trappen precej globoko seči v žep, ker ga kot bivšega predsednika bratovske skladnice zadeva krivda, da ni pazil na svojega knjigovodjo. O stvari pa bo razpravljalo najbrže še sodišče. — V naši tovarni se je med vojno znatno zvišalo število delavk, ki jih porablja tovarna za najrazličnejša dela, čisto tudi prav težka. Najneugodnejše je za delavke v oddelku za zavijanje žrebljev, zakaj dasi je obrat v polnem teku, vendar nimajo prav mnogokrat nobenega dela ter zaslužijo komaj 1 krono 12 vin., kar je za sedanjo draginjo silno premalo. Vrhutega so na najslabšem prav one delavke, ki delajo že več let v tovarni, a treba bi se bilo v prvi vrsti na te ozirati, ker so v tem poklicu bolj izurjene in žive od njega v prvi vrsti. — Upokojen je bil sodrug Ražen Jožef zaradi pljučne bolezni. Skoro enako se je zgodilo s sodr. Ramsnerjem. Za enako boleznijo je bolehal; pustiti je moral delo — kruh in ko mu je

potekla bolezenska doba, je bil vpoklican k vojakom in je sedaj še vedno bolan v neki bolnici. Veliko je krivo te bolezni pri nas preslabo življenje, ki je zlasti sedaj seveda še slabše. Ne zanemarjajmo organizacije! Z organizacijo se dajo polagoma doseči tudi v tem pogledu boljše razmere. Skrbeti moramo za svoje življenje dokler delamo, a tudi za starost moramo skrbeti. Samo od sebe ne pride nič. Vse si je treba priboriti z združenimi močmi. Kako naj žive penzionisti s 16 K na mesec? In življenje? Pa kaj bi pisali o tem, saj zna vsak sam računati! — Nekaj malo članov, ki imajo še poravnati par prispevkov društvu, opozarjamo nujno še enkrat, da jih čimprej poravnajo, da ne izgube pridobljenih pravic. — Na vprašanja, zakaj ni organizacija priredila običajnega Silvestrovega večera, naznanjamo, da je odbor vpošteval slabo socialno stanje delavstva in postrežbo, ki je sedaj nemogoča. — Vsem članom se naznanja, da se po novem letu vplačujejo članski prispevki, vsako nedeljo od 10. do 12. dopoldne.

V Ljubljani je umrl g. Ivan Mejač, lastnik konfekcijske trgovine Gričar & Mejač.

Umrl je na Malem Lošnju dvorni svetnik Krištof Bušič, ki je bil mnogo let policijski ravnatelj v Trstu.

Novi naredbi po § 14. glede polletnega državnozborskega proračuna, podaljšanja mandatov v trgovskih zbornicah za leto 1917 sta izšli.

Princ Hohenlohe, ki je postal nedavno najvišji dvorni mojster, bo tudi načelnik kabinete pisarne.

Kronanje v Budapešti. Dne 30. decembra 1916 se je slovesno vršilo kronanje ogrskega kralja Karla IV. in kraljice Cite. Slavnost je pričela s sejo obeh zbornic v kupolni dvorani ogrskega parlamenta ob pol 7. uri zjutraj. Nato se je vršil izprevod v Matijevo cerkev, ki je trajal do 9. ure. V cerkvi je vprašal nadškof v. Varady kneza primasa Cseruocha glasno: „Častitljivi oče! Sveta katoliška mati cerkev zahteva, da se dvigne navzoči presviti Karla IV. k dostojanstvu kralja ogrskega“. Kardinal knez primas odvrne: „Ali veste, da je vreden in primeren za to dostojanstvo?“ Nato nadškof Varady: „Vemo in verujemo, da je vreden in da bo cerkvi božji in gospodstvu nad kraljestvom v blagor“. Ko je prečital knez primas običajni opomin, je pokleknil kralj pred oltarjem in prisegel na evangelij, da bo služil pravici in miru. Po prisegi je kralj poljubil knjigo in se nagnil na evangelijsko stran. Nato se je izvršilo maziljenje na desnem zapestju, na levem komolcu in med rameni. Potem sta mu oblekla dva škofa kraljevski Štefanov plašč. Knez primas mu je izročil Štefanov meč, a takoj nato ga mu opaše, kralj je vstal, zamahnil z mečem predse, na desno in na levo, nato je zopet pokleknil in pričelo se je kronanje. Knez primas in nadomestujoči palatin grof Tisza sta mu položila krono na glavo primas mu je še podelil blagoslov. Kralj je bil s tem kronan. Končno mu je izročil knez primas žezlo in državno jabolko. Dva škofa sta mu nato odpasala meč ter ga položila zopet na oltar, kralj je pa stopil na prestol. Knez primas je zaklical: „Ostani torej in obdrži to mesto, ki si ga imel doslej po nasledstvu, v zmislu dednega prava, ki ti ga je izročil bog! Grof Tisza je pri tem zaklical: „Eljen a király!“ (Živi kralj!). Zunaj cerkve so oddali strele in pričeli zvoniti po vseh cerkvah. Nato se je vršilo kronanje kraljice z malo spremembami. Škof položil kraljici hišno krono na glavo, knez primas se je pa dotaknil nje desne rame s Štefanovo krono. Ko so se izvršili še drugi obredi je prisegel kralj na estradi pred cerkvijo v kraljevskem Štefanovem ornatu. Ko je bila prisega končana, je zasedel konja in zdirjal z njim na holmec kronanja. Tam je zamahnil z mečem na vse štiri strani sveta in se nato vrnil v dvor. — Ob 1. uri popoldne je bil obed na dvoru, h kateremu je bil povabljenih mnogo ogrskih in drugih velikašev in politikov.

Še enega nemškega ministra-krajana, ki bi zastopal interese nemškega prebivalstva v alpskih deželah, zahteva poslanec Kraft v nedeljski „Tagespošti“, češ, alpski Nemci so bili dosedaj znani vsled svoje resignacije polne čednosti, v bodoče pa se bo moralo za nje bolj skrbeti. Kajti, pravi poslanec Kraft, pozicija alpskih Nemcev ob italijansko-jugoslovanski meji se dotika bodočih evropskih problemov: gospodstva ob Adriji in gospodarskih in političnih odnosov napram Balkanu. Sicer da je sedelo v kabinetih že mnogo nemških ministrov iz alpskih dežel, toda medtem, ko so drugorodni ministri imeli vedno najožje stike s svojimi rojaki in svojimi deželami, so imeli nemški ministri iz alpskih dežel vedno le interese celokupne države pred očmi...

Podpisovanje vojnega posojila. Finančno ministrstvo je odredilo, da se smejo sprejemati priglasila na V. vojno posojilo še do 10. januarja. — Listi javljajo, da bo V. vojno posojilo imelo vsaj tisti uspeh, kakor ga je imelo četrtlo, da bo torej zneslo vsaj 4200 milijonov kron.

Leseni impregirani polovični podplati se dobivajo in prodajajo pri čevljarju Fr. Peterlinu v Kamniku ter pri čevljarju Ivanu Dobrež na Ježici št. 27. Podplati so lahki, trpežni bolj kot vsako drugo usnje in tudi ceneji. Čevljarji, ki bi se zanimali zanje, dobe pojasnila o nabijanju in tudi podplate v prodajo.

Priljubljena je lepota, ki je za vsako ženo sredstvo, da si pridobi v družabnem življenju, v družini in v svetu veljavo. Lepoto obraza, vratu in rok doseže vsaka žena z uporabo Fellerjeve „Elsa“ pomade za obraz in varstvo kože. Ona odstrani pege, madeže, nečistoto, sojede, mozolčke, napravi kožo mehko, nežno in rožnato ter jo rabi na tisoče žen z velikim uspehom. Uporabljati pa ne smemo nobenih škodljivih sredstev, temveč naročimo edino le pravo kožo varujočo „Elsa“ pomado cene pred vojno 1 lonček stane K 2— kot prilože k zavoju 1 lonček K 5— poštne prosto. Ravnotako priljubljeno je Fellerjevo boraksovo milo (80 vin.) in Fellerjevo lilijno milo (K 1—). Naroča se le pri E. V. Feller, Stubica, Elza-trg 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Sodrug Franc Mehring, ki je bil dalje časa v zaporu, je izpuščen in se je vrnil domov bolan.

Žito iz Romunije. Lvovska „Gazeta Wieczorna“ je dobila, kakor poroča „N. fr. Pr.“, od gališkega cesarskega namestnika generala Dillerja sledečo informacijo: Pričakovati je, da dobimo iz Romunije velike množine zalog. Razdelitev še ni izvršena. Večji transporti pridejo iz Vlaškega, kjer smo našli bogate zaloge žita.

Mirovno delovanje italijanskih socialistov. Italijansko socialistično strankino vodstvo deluje pridno v smislu brzega mirovnega sklepa, ali cenzura črta večji del njenih javnih izjav. Tudi socialistična zbornična frakcija je sklicana nujno na sklepanje o političnih korakih.

Žrtve vojne. „Družba za socialno preiskovanje vojnih posledic“ v Kodanju računa, da je bilo v sedanji svetovni vojni ubitih 4.600.000 ljudi, ranjenih 11.200.000, invalidov pa je 3.400.000. Dočim je v Napoleonovih vojnah bilo ranjenih in ubitih povprek na dan 235 ljudi, v vojni leta 1870—1871 povprek 875, v rusko-japonski vojni 292, računa rečena družba, da je zdaj povprek 6336 mož na dan ranjenih in ubitih.

Ruski pop Rasputin, ki smo o njem obširno poročali lani, je bil umorjen.

Vojaško dolžnost uvedejo v Zedinjenih državah. Stalna vojska bo štela 3 milijone mož. Pa bo zopet prilika za uničevanje militarizma.

Najstarejši človek na svetu umrl. V San Pavlu v Braziliji je umrl zamorec, ki je bil star 141 let.

Živčne bolečine se porajajo v različnih delih telesa. Saj je živčni sistem zelo fino razpreden, sega do kože in je zelo občutljiv. Živci pa niso dostopni le za bolečine temveč tudi za prijetne občutke. Ravno tako lahko kakor se pojavijo nervozne bolečine v glavi, zobeh in obrazu, ravno tako hitro se dajo odstraniti s pomirjujočim, oživljaljočim, živce krepečim sredstvom. V to uporabljamo živce krepeči, bolečine hladeči Fellerjev rastlinski esenčni fluid z znamko Elzafluid. Izkáže se kot zelo dobrodejen, ako pri živčnih bolečinah boleča mesta s tem bolečine tolažečim domačim sredstvom vteramo. V nad 100.000 zahvalnih pismih se to dobrodejno sredstvo priporoča. Cene pred vojno 12 steklenic stane franko le 6 K. Naročite edino pristnega pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza-trg 334, Hrvaško. Tudi Fellerjeve milo odvajajoče rabarbarske kroglice z znamko „Elza-kroglice“ 6 škatljic 4:40 K franko, lahko obenem naročite. Elza-kroglice so preizkušeno želodec krepeče odvajalo, z milim, sigurnim učinkom, ki prednjači vsem drastično učinkujočim sredstvom. Posebno pripravna za vporabo in gotovo učinkujoča je Fellerjeva mentolska stogla (1 K) zoper migreno.

Vestnik organizacij. Pozor, delavci!

§ 1154 b državlanskega zakona.

Z naredbo po § 14 z dne 9. marca 1916 o tretji delni noveli k državlanskemu zakoniku, katere glavni del je stopil v veljavo dne 1. januarja 1917, obsega tudi nekaj določb, ki so zlasti važne tudi za industrijske delavce. Posebno § 1154 b in 1156, ki govorita o nadaljnjem prejetanju mezde (plače) v slučaju bolezni ali ob drugih neodvnljivih zadržkih od dela.

Glede izvedbe § 1154 b pa so se pojavila različna mnenja med zastopniki delavcev in delodajalcev, in se vrše sedaj med njimi pri pristojni oblasti pogajanja. Ko bodo pogajanja končana, bomo poročali o uspehu.

Do takrat priporočamo delavcem in njih organizacijam, da glede na ta pogajanja odklanjajo vsakršne podpise in izjave glede te zadeve ter se naj sklicujejo na vršča se pogajanja.

Vse strankine in strokovne liste prosimo, da objavijo takoj to obvestilo.

Za komisijo avstr. strok. društev Anton Hueber.

NB! V „Delavcu“ smo že poročali o navedenih spremembah. Po dovršenih pogajanjih jih ponovimo v posnetku.

Vojne podpore izplačane svojcem Unijskih članov od 1. do 31. avgusta 1916.

(Nadaljevanje.)

Skupina:	Ime člana:	K
Lanc, Hopf Jožef		70
St. Joahimstal, Brenig Anton		50
Langgest, Jaburek Franc		50
Lottwitz, Sill Ferdinand		50
Szyb Jom Karl, Babidy Jožef		30
Münchhof, Stör Ernst		50
Königsworth, Rinkes Karl		30
Ljubno, Bauer Robert		50
Doglasgrün, Ullmann Gustav		70
" Fuchs Reinhold		70
" Ekl Jožef		70
" Fromk Karl		70
Privoz, Czajowski Valenti		30
Hohenegger, Mita Franc		70
Oberdorf, Holler Franc		50
Szyb Jom Karl, Balicki Jožef		70
Polembe, Szeliga Jožef		70
Hunšgrün, Woratsch Hermann		70
Vorderberg, Reichenpfader Friderik		60
Köflach, Seuschek Ferdinand		70
Altsattl, Hofmann Franc		70
Granesau, Lösch Julij		30

skupaj 1250

že izkazanih 5495

skupaj 6745

(Dalje prihodnjic.)

Iz rudarskih zadrug.

Štev. 467/16.

ZAPISNIK

sestavljen dne 12. decembra 1916 pri seji odbora rudarske zadruge skupine II. v Trbovljah.

Navzoči podpisanci.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika o delovanju rudarskega nadaljnoizobraževalnega tečaja v Trbovljah.

2. Vojno posojilo.

3. Razno.

Načelnik otvori sejo, pozdravi srčno na sejo došle in predlaga naslednji dnevni red: 1. Mezno vprašanje in živilske razmere pri rudniku v Trbovljah. Vojno posojilo. 3. Poročilo o delovanju rudarskega nadaljevalnoizobraževalnega tečaja v Trbovljah. — Predlog se sprejme.

1. Načelnik poroča podrobno, da zaslužki delavcev v teku vojne kljub silno naraslim cenam za živila v primeri z onimi pred vojno niso ostale le enake (konstantne), marveč izkazujejo še nazadovanje. Na primer: v izhodnem revirju II. je znašala v mezdni periodi od 10./8. do 24./8. 1913 brutto povprečna mezda K 480, dočim je znašala v mezdni periodi od 22./10. do 18. 11. 1916 le K 401 na šiht.

Družba je kmalu po izbruhu vojne naznanila delavstvu po revirjih, da se mezde med vojno ne bodo izboljšale, pač pa se bodo oddajala živila v rudniškem skladišču delavstvu po istih cenah kakor pred vojno. Toda danes niti to ni več res. Tako je veljalo meseca:

	avgusta in septembra 1914	novembra 1916
sladkor	K —90	K —90
kava, najfin.	" 340	" 6—
riž	" —60	" —
sol	" —24	" —30
slanina	" 150	" 2—
mast	" 164	" 2—
milo	" —60	" 260
jedilno olje	" 130	" —
kis	" —16	" —35
petrolej	" —34	" —52
aidova moka	" —42	" —
čebulj	" —56	" —90
polentna moka	" —30	" —48
krušna moka I.	" —45	" —45
fižol	" —37	" —50
kavina primes	" 104	" 180
kaša	" —46	" 110
ječmenče k	" —34	" —
makaroni	" —80	" —
kneippova kava	" —88	" 230
krompir	" —06	" —06

K temu je pripomniti, da je n. pr. delavec pred vojno ne glede na število dru-

žinskih članov prejemal v neomejeni izmeri slanino, mast in drugača živila, dočim prejema sedaj družina, v kateri hodijo na delo dve ali tri osebe, največ dva do tri kilograme slanine ali masti, nekaterih drugih živil pa sploh ni. Delavna obleka in delovno perilo, razen delovnih čevljev, ki so pa tudi silno slabi, so se konkretno podražili. Mleko je v magazinu popolnoma izginilo. Stanje je zaradi tega, ker delavci na eni strani malo zaslužijo in na drugi strani si za preživetje ne morejo ničesar kupiti, v magazinu pa prav malo dobe, za trajnost nevzdržno. Slabo hranjenje, ki trpe danes delavci na njem, manjša tudi delovno moč. To dokazuje dejstvo, da je bilo leta 1914 v Trbovljah 901 bolezenskih slučajev in leta 1916 do konca novembra pa jih je bilo že nad 15.000, ne glede na veliko umrljivost otrok. Če bi delavci več zaslužili, bi si mogli nabaviti več mesne hrane in bi bilo tako nedvomno pomagano obstoječi potrebi in nadomeščeno, kar manjka. — Spričo navedenih dejstev predlaga načelnik, da naj se predloži prepis tega zapisnika slavni rudniški direkciji z najvdanejo prošnjo, da naj vpliva pri čestitem upravnem svetu Trboveljske premogokopne družbe v tem zmislu, da se delavcem in njih svojem naklanjaj vsaj toliko živil in po tistih cenah kakor pred vojno, kolikor so jih upravičeni prejemati na prejemne karte ali pa da dovoli delavstvu v primeri z enakomerno naraslimi cenami za živila primerno draginjsko doklado. Predlog se sprejme.

2. Na predlog načelnika se sklone, da se podpiše iz gotovine K 2000 vojnega posojila, in za podpis nadaljnjih K 30.000 se pa obremene potrebne obligacije. Predlog se sprejme.

3. Poročilo načelnikovo o delovanju rudarskega nadaljevalnoizobraževalnega tečaja, se sprejme brez ugovora na znanje.

Ker ni drugih predlogov, načelnik zaključi sejo.

V Trbovljah, 12. decembra 1916.

Fl. Majdič s. r.
načelnik.

Mastnak J. s. r. Tratnik Avgust s. r.
Kolenc Ludvik s. r. Urlep Ivan s. r.

Tiskovni sklad. Za tiskovni sklad „Delavca je daroval E. J. 2 K. Iskrena hvala prijatelju, ki se spominja tudi na tak način našega požrtvovalnega dela.

Upravništvo.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica štev. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg štev. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Mlinar	1/21.—1/23.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglašiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

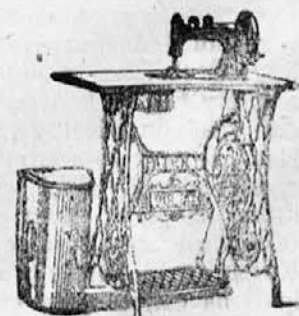
Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5 1/4 % obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4 % odplačevanju na dolg.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.